

رحمت به مادرم که مرا مجلسی تو برد...

فرهنگی

نقیسه سادات موسوی

پژوهشگر خانواده

دلهم پرگزار شد؛ گردهمایی‌های مادرانه‌ای که قرار بود با محوریت «بررسی چندجانبه مسأله تسهیل شرایط حضور خانواده‌ها به همراه فرزندان در هیئات و مراسم عزاداری» در روز جمعه مورخ ۲۰ مرداد ۱۴۰۲، ش. در مجموعه باغ کتاب تهران برگزار شود.

درباره زمان

نزدیک کتابخانه ملی شدم ، نقشه‌خوان را خاموش کردم و به هوای اینکه دیگر راه زیادی نمانده ادامه دادم که ناگافل خود را در بند ترافیک گرفتار دیدم. ترافیک عجیبی که بیش از نیم ساعت مرا در یک نقطه زمینگیر کرد. وضعیت ماجرا، عصبانیتیم از ترافیک را دوچندان می‌کرد.

ماشین‌ها یکی پس از دیگری بدون بوق و ناراحتی در کنار هم چیده شده بودند و راننده‌ها به هم لبخند ژکوند تعارف می‌زدند؛ انگار که نیم ساعت یک جا متوقف شدن کار هر روز و حتی جزو علائقشان باشد! (البته پس از آن دانستم که جمعه بازار پروانه به همان دور و اطراف منتقل شده و این وضعیت، به خاطر انتظار انبوه خودروها برای جای پارک است.) همین ترافیک به ظاهر ساده جمعه بازار وضعیت حضور میهمانان و ساعت شروع برنامه را دستخوش تغییراتی کرد؛ به نحوی که بسیاری از میهمانان رأس ساعت اعلام شده تماس می‌گرفتند و اعلام می‌کردند که در محوطه کتابخانه ملی گرفتار ترافیک و جای پارک‌اند. برنامه با نیم ساعت تأخیر آغاز شد؛ ساعت پانزده و سی دقیقه.

درباره پیش تولید

ماجرای پیش‌تولید و دوندگی‌ها، خستگی‌های مفرط و باقی‌ماندن و اصرار ورزیدن بر انجام کار -به زعم من- جذاب‌ترین قسمت برگزاری یک گردهمایی است. لحظه‌ای که درهم تنیدگی کارها باعث می‌شود یک پا در آشپزخانه و پرکردن فلاسک آب‌جوش و پای دیگر در حال چیش میز و صندلی و رویدادهای روی میز باشد. تنظیم صوت و تصویر هم به جای خود. عقربه‌های ساعت هم که این وقت‌ها سرعشتان دوبرابر می‌شود و چاره‌ای نیست جز اینکه پاپاییشان ما هم سرعتمان را بالا ببریم .

مادری، و ما ادریک مادری

مادر بودن باعث می‌شود انسان موقعیت اضطراری را بهتر درک کند؛ این موقعیت برای مادران بسیار امکانپذیر است و می‌تواند دلایل بسیاری نیز داشته باشد که در این روایت، پرداختن به آن از علت تهی است. اتفاقات غیرمترقبه نه از مادر سؤال می‌پرسد و نه اجازه می‌گیرد، به همین دلیل وقتی برخی از میهمانان به‌خاطر تغییر شرایط ناگهانی فرزندان‌شان به صورت پیامک حضور خود را در این گردهمایی لغو کردند، کاملاً قابل درک بود. میهمانان دیگر اما یک به یک از راه رسیدند، برخی با همراهی فرزندان‌شان و برخی با سپردن فرزندان به پدران در محوطه باغ کتاب و برخی بدون بچه‌ها. همین انتخاب متفاوت مادران هم مقدمه ما برای شروع گفت‌وگو شد. اینکه آیا حسینیۀ کودک با بهترین و ایده‌آل‌ترین مدل ممکن می‌تواند پاسخگوی انتخاب‌های متفاوت همه مادران باشد یا نه!

درباره مکان

آنچه که قرار بود از فضا تحویل ما شود تکمیل بود بجز فضاسازی؛ یعنی صندلی‌ها، لیوان‌ها، پرزکتور، بک گراند و... همگی حی و حاضر در صحنه اما کارهای اجرایی و به نوعی «انجام دادنی» روی زمین مانده بود. برای مثال پس زمینه بزر مراسم از تصویر تھی بود که با هماهنگی اعضای مجموعه، دو پرچم مخمل از قسمت فروشگاه‌های مجموعه باغ کتاب به امانت گرفتیم تا پس زمینه بزر گردهمایی با نمای بهتری تزئین شود .

پوشاندن برخی تصاویر جامانده از مراسم قبلی با کتیبه و چیدمان میزها به صورت حلقه‌ای به منظور نمایش یک میزگرد، از اقدامات ما بود، اما نکته قابل تأمل این است که برای معاون زنان رئیس جمهور که پس از وی مهم‌ترین سمت اجرایی در حوزه زنان کشور را در اختیار دارد، صندلی جداگانه‌ای تدارک دیده نشد! البته این نکته برای شخص خانم دکتر خزعلی ناخوشایند نبود، چرا که حضور در یک محیط صمیمی در میان مردم، مطرح شده، دقایقی صحبت کردند. سالار شهیدان و همزمان دغدغه صاحب‌هایی دلگرم‌کننده از جنس

اعلام آمادگی برای حمایت‌های مقدر و مورد نیاز برای شکل‌گیری شبکه منسجم بین فعالان این حوزه، هم‌اندیشی‌ها و انتقال تجربیات مورد نیاز و مقداری پشتیبانی مادی.

حسینیۀ کودک، مادرانه یا پدرانه؟

از جمله موضوعاتی که در این نشست به طور مفصل بین کنشگران، مادران و متولیان به آن پرداخته شد، بررسی درستی یا نادرستی این بود که در شرایط کنونی بیشتر حسینیۀ‌های کودک در قسمت زنان هستند و دسترسی به آنها برای پدران مقدر نیست. علت‌ها، نیازها

و آسیب‌ها و محرومیت‌زایی‌های این مدل به بحث گذاشته شد. ضرورت توجه به مدل‌های متفاوت خانواده‌ها و والدگری‌های متنوع و فراهم کردن امکان استفاده همه خانواده از ظرفیت این حسینیۀ‌ها از جمله نکات برجسته این بخش از گفت‌وگوها بود. البته توجه به فرهنگ غالب در خانواده‌های ایرانی نیز کودکان زیر ۴ سال به مادر

نیاز است. از طرفی چون غالب این حسینیۀ‌ها به شکل خودجوش و با همت میهمانان و اعضای خود این هیأت برپا می‌شوند، دستشان از محور محتوایی چندان پر نیست و بیشتر توجه معطوف به مدیریت بچه‌ها و حفظ امنیت و سلامتی آنها در کنار هم و غریبی نکردن شان می‌شود.

حسینیۀ‌ها به شکل خودجوش و با همت میهمانان و اعضای خود این هیأت برپا می‌شوند، دستشان از محور محتوایی چندان پر نیست و بیشتر توجه معطوف به مدیریت بچه‌ها و حفظ امنیت و سلامتی آنها در کنار هم و غریبی نکردن شان می‌شود.

یکی از مسائلی که در میانه بحث گل انداخت، مسأله مهم محتوای ارائه شده به کودک در این حسینیۀ‌های کودک بود. در حال حاضر روند بیشتر حسینیۀ‌های کودک به این شکل است که از سرورصدای هیأت اصلی دور (و گاهی کاملاً جدا هستند) و بستری برای سرگرمی بچه‌ها فراهم می‌کنند اما تلاش می‌کنند آن سرگرمی رد و نشانی از محرم و امام حسین هم داشته باشد. مثلاً به جای نقاشی‌های جدا کردن کودکان از خانواده به

منظور امکان استفاده خانواده‌ها از معنویات و مراسم، ایده اولیه شکل‌گیری حسینیۀ‌های کودک بوده اما بنا به گفته حاضران، در سال‌های اخیر این حسینیۀ‌ها تعریف می‌کنند. اینکه آیا چنین موردی نه‌چندان کمی به سمت مهد شدن پیش رفته‌اند. تفریح و سرگرمی گرچه ابزارهای مدیریت بچه‌ها برای یکی دو ساعت مراسم هستند اما همه متفق‌القول بودند که اگر برنامه حضور کودکان در هیأت با برنامه حضورشان در سایر مهدها و خانه‌بازی‌ها تفاوت نداشته باشد، انحراف از هدف اصلی برای این فضا اتفاق می‌افتد. هدف اصلی جدا نکردن و دور نماندن بچه‌ها از والدین هم بتوانند استفاده مطلوبی از مراسم ببرند. در آسیب‌شناسی علت شکل‌گیری و گسترش این پدیده هم نکات مختلفی بیان شد.

از جمله اینکه ما چیزی به عنوان نیروی متخصص برای خادمی در حسینیۀ کودک نداریم و در بهترین حالت از مریبان مهد استفاده می‌شود. از طرفی چون غالب این حسینیۀ‌ها به شکل خودجوش و با همت میهمانان و اعضای خود این هیأت برپا می‌شوند، دستشان از محور محتوایی چندان پر نیست و بیشتر توجه معطوف به مدیریت بچه‌ها و حفظ امنیت و سلامتی آنها در کنار هم و غریبی نکردن شان می‌شود.

هیأت در هیأت!

یکی از مسائلی که در میانه بحث گل انداخت، مسأله مهم محتوای ارائه شده به کودک در این حسینیۀ‌های کودک بود. در حال حاضر روند بیشتر حسینیۀ‌های کودک به این شکل است که از سرورصدای هیأت اصلی دور (و گاهی کاملاً جدا هستند) و بستری برای سرگرمی بچه‌ها فراهم می‌کنند اما تلاش می‌کنند آن سرگرمی رد و نشانی از محرم و امام حسین هم داشته باشد. مثلاً به جای نقاشی‌های جدا کردن کودکان از خانواده به منظور امکان استفاده خانواده‌ها از معنویات و مراسم، ایده اولیه شکل‌گیری حسینیۀ‌های کودک بوده اما بنا به گفته حاضران، در سال‌های اخیر این حسینیۀ‌ها تعریف می‌کنند. اینکه آیا چنین موردی نه‌چندان کمی به سمت مهد شدن پیش رفته‌اند. تفریح و سرگرمی گرچه ابزارهای مدیریت بچه‌ها برای یکی دو ساعت مراسم هستند اما همه متفق‌القول بودند که اگر برنامه حضور کودکان در هیأت با برنامه حضورشان در سایر مهدها و خانه‌بازی‌ها تفاوت نداشته باشد، انحراف از هدف اصلی برای این فضا اتفاق می‌افتد. هدف اصلی جدا نکردن و دور نماندن بچه‌ها از والدین هم بتوانند استفاده مطلوبی از مراسم ببرند. در آسیب‌شناسی علت شکل‌گیری و گسترش این پدیده هم نکات مختلفی بیان شد.

یکی از مسائلی که در میانه بحث گل انداخت، مسأله مهم محتوای ارائه شده به کودک در این حسینیۀ‌های کودک بود. در حال حاضر روند بیشتر حسینیۀ‌های کودک به این شکل است که از سرورصدای هیأت اصلی دور (و گاهی کاملاً جدا هستند) و بستری برای سرگرمی بچه‌ها فراهم می‌کنند اما تلاش می‌کنند آن سرگرمی رد و نشانی از محرم و امام حسین هم داشته باشد. مثلاً به جای نقاشی‌های جدا کردن کودکان از خانواده به منظور امکان استفاده خانواده‌ها از معنویات و مراسم، ایده اولیه شکل‌گیری حسینیۀ‌های کودک بوده اما بنا به گفته حاضران، در سال‌های اخیر این حسینیۀ‌ها تعریف می‌کنند. اینکه آیا چنین موردی نه‌چندان کمی به سمت مهد شدن پیش رفته‌اند. تفریح و سرگرمی گرچه ابزارهای مدیریت بچه‌ها برای یکی دو ساعت مراسم هستند اما همه متفق‌القول بودند که اگر برنامه حضور کودکان در هیأت با برنامه حضورشان در سایر مهدها و خانه‌بازی‌ها تفاوت نداشته باشد، انحراف از هدف اصلی برای این فضا اتفاق می‌افتد. هدف اصلی جدا نکردن و دور نماندن بچه‌ها از والدین هم بتوانند استفاده مطلوبی از مراسم ببرند. در آسیب‌شناسی علت شکل‌گیری و گسترش این پدیده هم نکات مختلفی بیان شد.

یکی از مسائلی که در میانه بحث گل انداخت، مسأله مهم محتوای ارائه شده به کودک در این حسینیۀ‌های کودک بود. در حال حاضر روند بیشتر حسینیۀ‌های کودک به این شکل است که از سرورصدای هیأت اصلی دور (و گاهی کاملاً جدا هستند) و بستری برای سرگرمی بچه‌ها فراهم می‌کنند اما تلاش می‌کنند آن سرگرمی رد و نشانی از محرم و امام حسین هم داشته باشد. مثلاً به جای نقاشی‌های جدا کردن کودکان از خانواده به منظور امکان استفاده خانواده‌ها از معنویات و مراسم، ایده اولیه شکل‌گیری حسینیۀ‌های کودک بوده اما بنا به گفته حاضران، در سال‌های اخیر این حسینیۀ‌ها تعریف می‌کنند. اینکه آیا چنین موردی نه‌چندان کمی به سمت مهد شدن پیش رفته‌اند. تفریح و سرگرمی گرچه ابزارهای مدیریت بچه‌ها برای یکی دو ساعت مراسم هستند اما همه متفق‌القول بودند که اگر برنامه حضور کودکان در هیأت با برنامه حضورشان در سایر مهدها و خانه‌بازی‌ها تفاوت نداشته باشد، انحراف از هدف اصلی برای این فضا اتفاق می‌افتد. هدف اصلی جدا نکردن و دور نماندن بچه‌ها از والدین هم بتوانند استفاده مطلوبی از مراسم ببرند. در آسیب‌شناسی علت شکل‌گیری و گسترش این پدیده هم نکات مختلفی بیان شد.

مادر بودن باعث می‌شود انسان موقعیت اضطراری را بهتر درک کند؛ این موقعیت برای مادران بسیار امکانپذیر است و می‌تواند دلایل بسیاری نیز داشته باشد که در این روایت، پرداختن به آن از علت تهی است. اتفاقات غیرمترقبه نه از مادر سؤال می‌پرسد و نه اجازه می‌گیرد، به همین دلیل وقتی برخی از میهمانان به‌خاطر تغییر شرایط ناگهانی فرزندان‌شان به صورت پیامک حضور خود را در این گردهمایی لغو کردند، کاملاً قابل درک بود.

حسینیۀ‌های کودک در سال‌های اخیر رفته‌رفته شرایط بهتری پیدا کرده‌اند اما همچنان توقعات و نیازهای مادران با آنچه در این حسینیۀ‌ها ارائه می‌شود کاملاً منطبق نیست. گاهی به دلیل موانع و چالش‌های مادی و ظرفیت مکان و نیروی انسانی این چالش پیش می‌آید و گاهی به دلیل نبود فرصت و منابع محتوایی کافی. بار سنگین مسئولیت جسم و جان این بچه‌ها هم مزید بر علت است.

جدا کردن کودکان از خانواده به منظور امکان استفاده خانواده‌ها از معنویات و مراسم، ایده اولیه شکل‌گیری حسینیۀ‌های کودک بوده اما بنا به گفته حاضران، در سال‌های اخیر این حسینیۀ‌ها تعریف می‌کنند. اینکه آیا چنین موردی نه‌چندان کمی به سمت مهد شدن پیش رفته‌اند.

در نشست برای حمایت از مقدمات و شرایط شکل‌گیری این گردهمایی‌ها اعلام آمادگی کردند.

حسینیۀ کودک، سلب مسئولیت از مادر نیست!

یکی از درد دل‌های خادمان حسینیۀ‌های کودک، درخواست و توقع مادران برای این بود که به هر نحوی که شده فرزندان‌شان را برای تمام مدت هیأت، به حسینیۀ بسپارند. حتی وقتی این بچه‌ها به دلایل مختلف خسته و کلافه هستند و با گریه یا بهانه‌گیری به مادرشان نیاز دارند، باز هم برخی مادران از حسینیۀ توقع دارند آنها را صدا نکنند و به هر نحوی شده بچه را تمام مدت در حسینیۀ نگه دارند. از طرفی بعضی از بچه‌ها روحیات متفاوتی دارند و از غریبی کردن تا شیطنت‌های خطرناکی که در صورت امکان منجر به آسیب‌ها، امکان ماندن در حسینیۀ کودک را ندارند.

اما مادران این بچه‌ها هم توقع دارند حتماً فرزندانشان را حسینیۀ است منجر به آسیب‌ها، امکان ماندن در حسینیۀ کودک را ندارند. اما مادران این بچه‌ها هم توقع دارند حتماً فرزندانشان را حسینیۀ است منجر به آسیب‌ها، امکان ماندن در حسینیۀ کودک را ندارند. اما مادران این بچه‌ها هم توقع دارند حتماً فرزندانشان را حسینیۀ است منجر به آسیب‌ها، امکان ماندن در حسینیۀ کودک را ندارند.

هیأت‌های نوجوان، رسانه جدید عصر امروز

بین میهمان‌های حاضر در نشست، از متولیان برگزاری هیأت نوجوانان نیز که در یکی دو سال اخیر برجسته‌تر و فعال‌تر شده در سطح کشور حضور داشتند. درباره ضرورت وجود هیأت‌های مختص نوجوانان آنچه قرار است در دل این هیأت‌ها اتفاق بیفتد، چه از منظر فرم و چه نظر محتوا و حتی از نظر دخیل کردن نوجوانان در مسئولیت‌های مهم و اساسی از نیازهای مادران با آنچه در این حسینیۀ‌ها ارائه می‌شود کاملاً منطبق نیست. گاهی به دلیل موانع و چالش‌های مادی و ظرفیت مکان و نیروی انسانی این چالش پیش می‌آید و گاهی به دلیل نبود فرصت و منابع محتوایی کافی. بار سنگین مسئولیت سلامت جسم و جان این بچه‌ها هم خود امری مهم و مزید بر علت است. از طرفی خادمان هم گاه حرفه‌هایی دارند؛ از جمله اینکه اصرار برای سپردن کودک زیر سه سال به تنهایی که از پردرخواست‌ترین مطالبات مادران است، به چه دلایلی اصلاً پذیرفتنی و حتی صحیح نیست. اما از آنجا که تنها فرصت مواجهه و گفت‌وگو بین مادران و خادم‌ها همان چند دقیقه کوتاه وسط مراسم و جلوی در حسینیۀ است، خیلی از این موارد که نیاز به تفصیل و شرح و توضیح دارد، مطرح نمی‌شود و با پاسخ باموقع و مناسب نگرفتن، باعث کج‌فهمی و قضاوت و توقع و گاهی دلخوری می‌شود. ایجاد بستری برای انتقال مطالب بین مادران و خادم‌ها از نکات مهم دیگری بود

القصه...

نشست سه ساعته دلهم در نهایت کمی بعد از ساعت شش با شعرخوانی آیینی فاطمه افشاریان به پایان رسید. از جمله دستاوردهای این نشست مراسم و مراسم و جلوی در حسینیۀ است، خیلی از این موارد که نیاز به تفصیل و شرح و توضیح دارد، مطرح نمی‌شود و با پاسخ باموقع و مناسب نگرفتن، باعث کج‌فهمی و قضاوت و توقع و گاهی دلخوری می‌شود. ایجاد بستری برای انتقال مطالب بین مادران و خادم‌ها از نکات مهم دیگری بود